

לחיות חיים
יבנה ביתו

אומרים בשם הבע"ש שם טוב וסלקת
לעוננו כי רב הוא... קאי על
היצר הרע, גדול הוא וחקוי:
(אולי יעקב והסולחנין) ע"י יאל הל"ש ד"ר יום אהבה

מורנו הבע"ש שם טוב פרש אשרי העם
ידעי תרועה (תהלים פט, טו),
'אשרי' שבת והזויה להשם יתברך אשר
כל עם ישראל ידעי תרועה, תרועת
מלחמה עם היצר הרע, ולכן הנה בלש
'הויה באור פניו הלבנוני':
(ספר המאמרים עמוד עמוד 191)

הנה איתא בפני"ש שם טוב הקדו"ע יצ"ח
על התורה כהנים (ט, ו) 'אתו יצר
הרע העבירו מלבכם ותהיו בלכם בעצה
אחת ובכרעה אחת לפני המקום וכימי
הנה דיש לכל אחד יצר הרע מיחד ואשר
צריך להעבירו':
(יבין פאר עמודין) פסם ד"ר יום אהבה

אמר הבע"ש שם טוב ו"ח בענין 'קרבא
אל נפשי גאלה' (תהלים סט, טו),
שהוא הפלה על גאלה פרטיח של הנפש
שלו מגלות היצר הרע, וכשיגאל כל
אחד גאלה פרטיח אז יהיה אחר כך
גאלה קלילתי, ובה משית במהרה
קמינו אמן, וידעו אותו מקטנם ועד
גדולם לעשות הכל לשמו לבדו יתברך:
(משולם סן מן המסתור ד"ר יום אהבה)

יציר קטנה כו' וכו' אליה מלך גדול
וקטב וכו' וקלה ט' יד... אמר הרב
מורנו הרב רבי ישראל בע"ש שם טוב ו"ח
פרושו, דנראה מטכסיס מלחמה דעקר
פעולות השני צנדים להיות להם שפואען
(מרגלים) לידע מה במחשבתו של
השונא שקנגדו, ואין מצבו ותחבולותיו,
ובהו הוא מפילא הישועה קידוע, וזה גם
כן במלחמת היצר, דעקר לאדם שיתבונן
דרך השונא הוא היצר הרע, ואין ומה
תחבולותיו, ואין אורב לו ובה, וזה
עקר ההתבוננות, וזה הוא הישועה, וזה
הוא סוד גדול, ודו"ק פי הוא עמוק:

הבע"ש שם טוב הקדו"ש ז"ה"ה פרש
המשנה (וכחיים נג) 'ביצר עלה
כבכשי, הונו על ידי מה יוכל האדם
לעלות למעלה, על ידי 'בכבשי' שיכבש
את יצורו':
(הגה"ש של פסח מיהב ישראל
שנתו תרס"ט) עמוד ד"ר יום אהבה

ידוע בודאי לכל מי שיש לו מח
בקרקרו שהתורה היא נצחית,
כנזכר כמה פעמים בזה הקדושי תפח
רוחן מן אותם שאומרים שאין בתורה רק
ספורי מעשיות ופשט, ונקראו
אפיקורסים, כי בודאי כשמה כן הוא,
ששמה 'תורה' על שם להורות הדרך
אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה,
כן מפרש בקרא"ה, והינו על ידו משר
ששמעתי מאדע אבי וזני והמעל שם
טובן נשמתו עין וז"הוה לנגונים
שילכו היצר אחד, ושלחו משם איש
אחד תמיד, לפתוח אחד שילך לשם כדי
שיהרגו אותו ויחשו ממנו, ומי שהוא
חכם עיניו בראשו ולא רוצה לילך לשם,
וזהו גם כן הדרך אשר נלך בה, הונו
הדרך הישר ולא אחר פתוי היצר הרע
שקפחה להאבד את האדם כמשל
התורה:
(דגל מנהג ארזים פ"ד ע"ב
ד"ר יום אהבה ע"ד ח"ל ח"ו)

יאידו גבור הכובש את יצרו' (אבות פ"ד
מ"א) יש לרדק, לשון איהו'
משמע שקובר משני בני אדם ושאל
איה מהם גבור, והיו לה למימר מי נקרא
גבור, ועוד יש להקשות אמרשן הפסוק
משמע אפיקא, שהכתוב אומר 'טוב אדם
אפיק מגבור' (משלי טו, לב), משמע ע'ך
שהוא מאריך את דהינו הכובש את יצרו
חשוב יותר מגבור:

ויש לומר דיש שני מיני צדיקים, אחד
שאינו מניח היצר הרע לקרב אצלו,
וקדם בראו אליו מרחיקו מעליו, ויש
צדיק שניחו לכו אצלו, אך כובשו שלא
להסיתו לעברה, למשל היצר הרע מסיחו
להקמה, אומר ליצר הרע אעשה כדברך
שאלך אחר חמדה אך אחר חמדה של
מצוה, והולך ולומר תורה בחשק גדול
ובהקמה גדולה, וכן בכל דבר שמסיתו
למדה רעה הוא לוקח אותה המדה
לעבודת הבורא:

וזהו פרוש יאידו גבור' וכי, כלומר
איה משני צדיקים הללו נקרא
גבור, 'הכובש' וכי ולא זה שאינו מניח
היצר הרע לקרב אצלו כלל, שנאמר טוב
אדם אפיק, רעה לומר זה מי שפארך
האף דהינו היצר הרע נקרא 'אוי', שהיצר
תמיד אצלו ועם כל זה הוא כובש אותו,
וזה טוב ומשכה יותר מהצדיק הראשון
שאינו מניחו לקרב אצלו כפ"ל, 'ומשל
ברוחו' רעה לומר מי שהוא מושל על
היצר הרע וכובש אותו הוא יותר משכה
'מלבד עיר, פי מי שהוא לומר עיר
בודאי מגרש את האנשים מחלה ואחר
קף בא לעיר, אבל זה אינו מגרש את
היצר הרע רק מוכשח'.

תולדות יעקב יוסף פר' שופטים ד"ה ונראה, ויש
כ' סוגי בני אדם, אחד פשוטי המוני עם, ואחר
הלומדי תורה, וכנגדם יש ב' מיני יצה"ר, כי
לפשוטי המוני עם בא יצודר כפשוטו, ברמות
יצודר ומפתח אותו לעבור עבירה, אך שודע
שהוא עבירה, לאיזה טעמים פנמים שמפתח, או
לכביעם להראות גבורתו ותוקפו, או להנאתו
וכי"כ, משא"כ ללומדים מנשה כסוד לשון א"ך
שהוא יצ"ט ומצוה לעשות כך, כמו מצוה לומר
לשה"ר על בעל מחלוקת, או מצוה לשפוך דמו
חרתי משמע וכיוצא, דאלי"כ לא ישמע לו, לכך
מצדו לו התירים מהתורה.

לפנינו מטעה היצר הרע לאדם
ואומר לו שצבר עברה
גדולה, אף על פי שכאמת אינו אלא
חנקא בעלמא או שאינה עברה כלל,
וכתוהו שיהיה האדם בעצבות מכת זה
ויבטל בעצבותו מעבודת הבורא יתברך.
ועוד האדם לקבין ונקמות תוה, ויאמר
לויצר הרע איני משגיח על התורה
שאיה אומר, שיתנהג לבטל מעבודת
יתברך ושקר אקח דובר, וגם אם הוא
כאמת קצת חסא, יותר יהיה נחת רוח
לבורא, שלא אשיג על התורה, שאחד
אומר לי לגרם לי עצבות בעבודתו,
אזרחא אעבר אותו בשמחה, כי זהו
פכל גדול, פי אין מנחי בעבודה לצדך
צדמי רק לעשות נחת רוח לפני יתברך,
ואם כן לא שלא אשיג על התורה
שאיה אומר, לא לקפיד הבורא עלי, כי
כל עקר שאיני משגיח הוא מחמת שלא
אבטל מעבודתו יתברך, ואין אבטל
מעבודתו יתברך אפילו רגע אחד, וזהו
כלל גדול בעבודת הבורא יתברך שיהיה
מצעבות כל מה שיוכל:

ונמצא לפי זה כשאדם עושה תשובה
קראו ונכון א"י הוא מסכן לכל
יחסיאנו היצר הרע כחשא קרי, כי
המצנח מתזיק את עצמו בכל כחו
להחטיא להתנצח, ופרש הרב הנ"ל אם
ראית תלמיד חכם עובר עברה בלילה,
רעה לומר שרעה קרי, אל תהרהר אחריו
ביום רעה לומר שמא הוא חייב פדכה,
שהרהר ביום וכו' וכו' קרי בלילה, רק
שמא עשה תשובה, ולכן מתחזק את
עצמו בכל כחו להחטיא, ודו"ק:

(יבין פאר עמודין) פסם ד"ר יום אהבה

ידבר פי אין ומקנה תול להשכיל
להיטיב (תהלים לו, ד), פרוש
ידברי פויר של היצר הרע, 'תול להשכיל
להיטיב', פרוש בודאי שאין היצר הרע
מפתח האדם שלא ילמד כלל, כי יודע לו
שאין שומע האדם לזה, כי באשר לא
ילמד כלל לא יהיה חשוב בעיני הבריות,
ואינו נקרא ללמוד, אך היצר הרע מפתח
אוחו שלא ילמד איהו דבר שיבא לו
יראת שמים מזה כמו פסר מוסר או
שלקו עיקום לידע הדין על פרו, אך
מפתח אותו שיצטק תמיד רק פנקא עם
כל המקורשים, וזהו 'תול' היצר הרע
להאדם, 'להשכיל להיטיב' רעה לומר
שהוא מנעוהו לעסק גם בלמוד זה שיבא
טובה מלמודו, דהינו יראת
שמים:
(יבין פאר עמודין) פסם ד"ר יום אהבה

מוכא מרבנו המג"ש שם טוב הקדוש
וזתו יגן עלינו על הדבר
הפיוטי יכראותי כל עירי, הונו
התעוררות לאיזה דבר משרת חפצו, על
הלה בנייה נעשה ונתקום הדבר, יציר
האלקים כשמעוררים לעשות במשרת
תקון איהו דבר לשם שמים, אז משפלת
עד שאול תחתיה אשר הפעל דבר
וגונא דילה יהרסנו ויעמוד נגדו בכל
כחו חקנא לצדק הו יעזרנו ויעלוינו:

אם חושק לאיזה מצוה, יראה וישתדל
לעשותה, ואל יבטל אותו היצר
הרע לומר שהוא דבר שיוכל לבוא לידי
יהרהר, אף על פי כן לא יבטלנו, אך יזהר
מאד אף שיבוא לו התפארות באמצע
המעשה, ודחק אותו בחנך ובהתלהבות,
ויקדאי שלבסוף יעשה לשמה ממש בלא
שום התפארות, 'שמשאלא לשמה כא
לשמה', וירבה במצות כל מה שיוכל,
ותקדוש כרון הוא יעזר לו שיהיה בלא
פניה, אך יתחזק עצמו בכל יקלחו:
(יבין פאר עמודין) פסם ד"ר יום אהבה

זאת
זכרון פרי ושלח ר"ה עוד י"ל הצילני היעזר
גם הוא בעל תשובה וחסיד, כי מלמד לאדם
חסידות תשובה, כמו שאומרים למשל מצוה
כרצון הבורא, וזהו כח שאומרים למשל מצוה
לעשות קמה באותו אדם ולמסור ממנו לגו
חלילה, וכיוצא בזה, ולפעמים לסגף עצמו,
ושרש הכונה אחר ישוב הרע והתבוננות
הרבה הוא כשכיל התפארות, וכן אפילו
כשהכונה הוא לשי"ש, אם יותר מהכח של אדם
גורם לו חלשה רחיל וביטול עבודת השי"ת
וחלול השם חלילה, גם זה הוא מיעזר, והגם
שעל זה אין אדם נענש וכו', אך עפ"כ נחזק
בזה מהבורא ב"ה חלילה, על כן צריך רחמים על
זה שישכיל הקב"ה את האדם כאמת:

(יבין פאר עמודין) פסם ד"ר יום אהבה

אִיתָא בשם הבע"ש שם טוב זכותו יגן
 עליו על הכתוב (דברים כ. א) 'כי
 תצא למלחמה על איבך וראית סוס ורכב
 עם רב מקד לא חידא מהם כי ה' אלקיך
 עמך המעלך מארץ מצרים. כאשר ימצא
 למלחמה על איבך היו מלחמת היצרי'
 וראית עם רב ממך שזה למעלה
 מכוונותיך, לא תורא מהם כי ה' אלקיך
 עמך המעלך מארץ מצרים, כמו שבעת
 אשו עמד הקדוש ברוך הוא להוציא את
 ישראל ממצרים היו ישראל משקעים אז
 במ"ט שערי טמאה", ולא היה
 אפשרות להוציאם משם, אלא שחתר
 הקדוש ברוך הוא מחתרת מתחת לכסא
 הכבוד, כענין שנאמר בנושא ומהריון
 קי"ט שחתר לו הקדוש ברוך הוא
 מחתרת, כך חתר אז הקדוש ברוך הוא
 מחתרת מתחת לכסא הכבוד עבור כל
 ישראל. ומכאן חזק לכל יהודי באשר
 הוא, גם אם אין לו שום דרך איך
 שהקדוש ברוך הוא יגאל אותו, ידע
 שביציאת מצרים פתח הקדוש ברוך הוא
 פתח לכל הדורות ופתח לכל יחיד, על
 ידי שחתר מחתרת מתחת לכסא
 הכבוד":
 (נחמה שלום פרי נח נחמה נח)

מספר מהבע"ש שם טוב הקדוש שהלך
 לבקר חולה מסים וכבר היה
 טרם יציאת הנפש (ומסתמא אם הבע"ש
 שם טוב הלך אליו לא היה אדם פשוט),
 ובהכנסו לחדר עבר חיוך קל על
 שפתותיו הקדושים. והתפלאו תלמידיו
 הקדושים שבלא בשעה קזו ראוי היה
 לקרע על המת, ושאלוהו לסבת הדבר,
 והשיבם כי נוכח לראות קצת את גדל כח
 הטמאה של הנצר הרע, שאדם זה ראה
 כי הרבה שעתו ונזכר כמה שאיתא
 בגמרא (כחובות קנ.) שאם ימת ופניו אל
 העם סימן יפה הוא לו, ולפיכך בטרם
 צאה נשמתו הפך את פניו אל העם כדי
 שאני אכיר לראות את חשיבותו איך
 שנסתלק באפן יפה, ואף בהגיו
 האחרונים גבר עליו יצרו ולא נתן לבו
 להסתלק מן העולם כמו שיהודי צריך
 אלא רק שימות מיתה יפה:

(ספר חיים חיד פרי חובות חסדי)
 שער חיד ד"ס וספור)